

Література

1. Ахунова Л. Навчаємося граючись : ігрові технології в молодшому шкільному віці.
2. Початкова освіта. 2020. № 15-16. С. 8-13.
3. Бондар Ю. Модель формування творчих умінь в учнів початкової школи з використанням інтерактивних технологій . Area Nauki. 2020. № 1 (7). С. 5–13
4. Кононенко. Ж Сучасні освітні технології. Усе для роботи. 2016. № 15/16. С.4-31.
5. Педагогіка: методичні рекомендації до комплексного державного екзамену для студ. ОКР "спеціаліст". (спец.: 701010201 "Початкова освіта") / авт. кол.: Г. С. Тарасенко, О. В. Грушко, Г. Г. Кіт. Вінниця : ВДПУ, 2012. 117 с.
6. Чепіль, М. Педагогічні технології : навчальний посібник / М. М. Чепіль, Н. З. Дудник. К. : Академвидав, 2012. 224 с.

Т. Шаталюк,

здобувач ОС «магістр»

Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського

T. Shatalyuk,

master's student,

Vinnitsia Mykhailo Kotsubynsky
State Pedagogical University

ОСОБЛИВОСТІ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

FEATURES OF AESTHETIC EDUCATION OF CHILDREN OF MIDDLE SCHOOL AGE

***Анотація.** В статті розглянуто особливості естетичного виховання дітей середнього шкільного віку, зокрема послідовне формування у дітей естетичного ставлення до життя, розвиток сприймання і розуміння прекрасного у мистецтві, природі, взаєминах людей, художніх потреб і здатності до художньої творчості.*

***Abstract.** The article examines the peculiarities of aesthetic education of children of secondary school age, in particular, the consistent formation of children's aesthetic attitude to life, the development of perception and understanding of the beautiful in art, nature, human relationships, artistic needs and the ability for artistic creativity.*

***Ключові слова:** естетичне виховання, естетичне ставлення до життя, мистецька освіта, середній дошкільний вік, художня творчість.*

***Key words:** aesthetic education, aesthetic attitude to life, art education, middle preschool age, artistic creativity.*

У житті людини краса завжди нерозривно пов'язана з душею людини, її повсякденною працею, поведінкою, зовнішністю та мовою. Отже, творча душа людини, людства взагалі, українського народу, створила шедеври світового мистецтва, з метою виховання в дітей почуття прекрасного. А прекрасне починається ще від

маминої колискової пісні. аж до класичних та сучасних видів мистецтва, якими людина оволодіває протягом усього свого життя, з умовою того, що основа закладена у дошкільному дитинстві.

Таким чином, основи сприймання, оцінки і розуміння прекрасного формуються ще у ранньому дитинстві. «Все прекрасне, що існує в навколишньому світі і створене людиною для інших людей, повинно доторкнутися до серця дитини і облагородити його» [5, с. 3]. Людина, розуміючи прекрасне прагне відворити у ньому світ дитинства, краси, добра, своєрідний мікрокосмос реального світу. Завдання дорослих, зокрема вихователів і батьків допомагати дітям відчувати і зрозуміти красу, музики, живопису, поезії й усвідомити крізь мистецтво усе, що їх оточує: природу, речі, працю людини, її духовні надбання. Краса нерозривно пов'язана з добротою і виховує в людині благородство, формує життєві цінності, надихає людину на добрі справи. Увести в світ краси і гармонії є важливим чинником сучасного процесу естетичного виховання дітей дошкільного віку [3].

Отже, філософською основою теорії естетичного виховання постає естетика – наука про загальні закономірності художнього засвоєння дійсності людиною, суть і форми відображення дійсності й перетворення життя людства за законами краси. Естетика своїм предметом має дослідження чуттєвої культури особистості людини. Основними складовими частинами естетики є дослідження сутності естетичного як вияву ціннісного ставлення людини до дійсності. Це творчий потенціал естетичного, його специфіка й природа, основи й результати художньої діяльності людини – їх своєрідність та унікальність, прояв художнього таланту, самобутня особливість мистецтва. Як відомо, «естетичний розвиток особистості – це творчий процес становлення і вдосконалення естетичної свідомості та естетичної діяльності особистості, він має на меті формування естетичної культури – своєрідного змішування особистісних якостей, які обумовлюють критерії її оцінювання прекрасного і потворного, власної творчості» [3].

Естетична культура людини містить в собі наступні компоненти: це естетична свідомість й естетичні погляди, естетичні ідеали й естетичні потреби, діяльність, почуття, смаки. Естетичне виховання передбачає, насамперед, розвиток почуттєвої сфери особистості. Воно спрямоване на формування у творчої особистості здатності адекватно сприймати прекрасне і потворне, чуття міри у створенні художніх цінностей.

Метою статті є дослідження теоретичних основ та особливостей естетичного виховання дітей середнього шкільного віку, послідовне формування у дітей естетичного ставлення до життя, розвиток сприймання і розуміння прекрасного у мистецтві, природі, взаєминах людей, художніх потреб і здатності до художньої творчості.

Проаналізувавши низку наукових джерел щодо особливостей естетичного виховання дітей середнього дошкільного віку, ми зосередилися на деяких наступних проблемних напрямках. У своїх дослідженнях Н. Карпінська акцентує особливості формування естетичного сприймання дітей, методи активізації розуміння творів

музичного й образотворчого мистецтва, художньої літератури й поезії в роботі з дітьми дошкільного віку.

Системний погляд на основі залучення засобів мистецтва щодо форм і методів естетичного виховання дітей у дитячому садку пропонувала в своїх працях Н. Ветлугіна; Т. Доронова – розвиток самоконтролю дітей в образотворчій діяльності; ігрові методи у навчанні дітей образотворчої діяльності пропонує Г. Григор'єва; ознайомлення дошкільників із творами живопису використовує Р. Чумічева; застосування українських народних традицій та музично-хореографічних композицій і їхній вплив на музично-руховий та ритмічний розвиток середніх дошкільників – А. Шевчук. Дослідники пропонують використовувати в естетичному вихованні дошкільнят ігрові прийоми навчання, ігрові ситуації, обігрування дитячих робіт на заняттях, що створює позитивну емоційну атмосферу, сприяє ефективному оволодінню зображувальними навичками та вміннями, підвищує якість роботи та сприяє розвитку інтересу до зображувальної діяльності. Важливо забезпечити поєднання різних видів творчої діяльності у розвитку художніх умінь дошкільників.

У дошкільному віці дитина налаштована насамперед на гру. Тому, з метою розвитку творчості у своїх дослідженнях Н. Кириченко та Т. Науменко використовують різноманітні ігрові методи і прийоми, ігрові ситуації, які допомагають розвинути пізнавально-творчу активність дітей дошкільного віку; зокрема казки, вірші, пісні, загадки, музичні та художні твори; демонструються епізоди лялькових спектаклів, де зосереджуються дитяча увага, викликаються позитивні емоції, формується інтерес до зображуваного матеріалу. В дошкільників поглиблюється і употужнюється естетичне задоволення, воно стає більш яскравим. Позитивно використовувати розповіді-малювання з елементами казки; пошукові та уявні ситуації. Естетичне бачення світу і загалом світосприймання у процесі осмислення явищ і предметів дійсності трансформується у думки, судження, уявлення про прекрасне і потворне.

Так, спираючись на естетичні погляди, які є формою ставлення до основних явищ буття загалом і явищ мистецтва зокрема, особистість визначає соціально обумовлений зразок досконалості, який є орієнтиром в оцінюванні естетичних явищ, а також власної художньо-творчої діяльності. Вже в ранньому дитинстві ці особистісні якості необхідно розвивати, зосереджуватись на певних напрямках, добираючи засоби, форми і методи з огляду на вікові особливості дітей, передусім на особливості їх естетичного сприймання. «Естетичне сприймання є специфічною діяльністю, під час якої у дітей дошкільного віку формується здатність до пізнання об'єктів навколишнього світу з естетичних позицій. На його основі формується художнє сприймання – пізнання дійсності засобами різних видів мистецтва. Завдяки художньому сприйманню дитина пізнає себе, свої взаємини з навколишнім світом в «уявному полі» художніх образів шляхом емоційної ідентифікації» [8, с. 375]. Динаміка становлення естетичної обізнаності та розвитку сприймання дошкільнят певною мірою залежить від їх здатності до емоційно-естетичного переживання. А

воно має специфічні особливості у різних вікових періодах: ранньому, молодшому, старшому дошкільному віці.

Отже, існують деякі особливості розвитку естетичних уявлень дітей середнього дошкільного віку. У середньому дошкільному віці у дітей виникає зацікавленість настроєм творів мистецтва, вони помічають зв'язок між змістом твору і його виражальними засобами, починають вибірково ставитися до різних жанрів мистецтва і конкретних творів, порівнювати та оцінювати їх; проявляються художні інтереси, нахили і прагнення до творчості, діти відчують радість від створення найпростішого віршування, складання пісень та поспівок, створення малюнків. Слід вчасно звернути увагу та максимально підтримати ранні творчі прояви й прагнення дітей, стимулювати розвиток художньо-творчої практики, подбати про наповнення дитячої душі життєвими враженнями, збагачення цікавим досвідом у різноманітних видах художньої практики.

Основними шляхами естетичного розвитку дитини є: самостійна художня творчість, художнє виховання, створення власного продукту – малюнка, поробок із пластиліну, у музичних імпровізаціях слід прагнути втілити у невеликих піснях власні переживання, своє ставлення до навколишньої дійсності. Важливо, що художнє виховання дошкільників є одним із важливих напрямів естетичного виховання дітей дошкільного віку. Завданнями художнього виховання особистості дитини засобами мистецтва якого є наступне: формування естетичного сприймання; систематичний розвиток естетичних почуттів і уявлень дітей, їхньої фантазії; залучення дітей до діяльності у всіх сферах мистецтва: музичне та образотворче, синтетичні види мистецтва; формування прагнення вносити елементи прекрасного – «естетичного зерна» в побут, природу, власну творчу діяльність; розвиток художньо-творчих здібностей дітей засобами різних видів мистецької діяльності.

Отже, вагомими чинниками щодо змісту естетичного виховання дітей середнього дошкільного віку можна виділити: розвиток естетичних умінь і навичок; формування естетичного ставлення до дійсності; залучення дітей до поліхудожньої творчої діяльності та формування різноманітні знання про прекрасне в житті, природі, вчинках людей.

Зважаючи на вищесказане, можна наголосити, що в закладах дошкільного виховання дітей найчастіше залучають до таких видів художньої діяльності: зображувальна діяльність (сприймання творів образотворчого мистецтва, малювання, ліплення, виготовлення аплікацій); музична діяльність (сприймання музики, співи, ігри, танці, хороводи, гра на музичних інструментах); художньо-мовленнєва діяльність (слухання казок, розповідей, читання віршів, творчі розповіді тощо); театралізована діяльність (театралізація, інсценізація). Безпосередній інтерес до художньої діяльності у дітей викликає наполегливість пізнання й опанування таємниць творчості, що є першими сигналами прояву розвитку особистості дитини. З метою діагностування наявності якого застосовують наступні критерії: ставлення, інтереси, здібності, які знаходять втілення у художній творчості; способи творчих дій; якість продуктів дитячої художньої діяльності. Покращенню змісту естетичного виховання

дітей дошкільного віку сприяють «створення у дошкільних закладах розвивального виховного середовища, модернізація засобів і методів роботи з дітьми, спрямованої на розвиток їхнього творчого ставлення до естетичного освоєння дійсності, відображення його у власній творчій діяльності» [7, с.123].

Отже, «естетичне виховання дітей дошкільного віку – це організація їхнього життя і діяльності, що сприяє розвитку естетичних почуттів дитини, формуванню уявлень і знань про прекрасне в житті і мистецтві, естетичних оцінок, естетичного ставлення до світу, організація естетичної творчості» [8, с. 374]. Особливості естетичного виховання дошкільників, насамперед, передбачають формування знань, умінь, навичок, почуттів, інтересів, потреб, оцінок і смаків, які реалізуються в естетичній діяльності дошкільника.

Таким чином, естетичне виховання сприяє можливості художнього розвитку кожної дитини і поступово формує самостійну художню діяльність, яка виникає звласної ініціативи дітей, відповідає їхнім інтересам та потребам, вимагає особливого ставлення дорослого та непрямого педагогічного керівництва задля збереження інтересу до самостійної творчої діяльності. Особливого значення в естетичному вихованні дітей старшого дошкільного віку набуває педагогічне кепування, що підводить дитину до розуміння важливості морального чинника в мистецтві, який унеможлиблює використання таланту в антигуманних помислах, наслідком чого є расова, міжнаціональна та релігійна ворожнеча, жорстокість, агресивність, використання сили, нерідко збройної, у вирішенні складних проблем взаємодії народів, людей і суспільства.

Література

1. Бех І. Д. Особистість на шляху до духовних цінностей : монографія. Київ – Чернівці : Букрек, 2018. 296 с.
2. Гавриш Н. О. Інтегровані заняття у дитячому садку. Київ : Шк. світ. 2013. 128 с.
3. Грибанова М. В. Формування естетичного й художнього сприймання дітей старшого дошкільного віку : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07. Харків, 2010, 20 с.
4. Григораш В. В., Мирошніченко А. Л. Настільна книга заступника директора школи з навчально-виховної роботи. Харків, 2008. 304 с.
5. Григоренко В. Є. Формування естетичного ставлення дітей старшого дошкільного віку до декоративно-ужиткового мистецтва на заняттях образотворчого мистецтва : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. Київ, 2017. 20 с.
6. Половіна О. А., Кондратець І. В. Нові підходи до формування художньо-практичної компетентності майбутніх вихователів. *Народна освіта* : Електронне наукове фахове видання. Випуск № 2 (38), 2019 р. Розділ «Педагогічна наука». URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5789
7. Старовойт Л. В. Педагогічні умови творчого розвитку молодших школярів у процесі трудового навчання. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: Педагогіка*. 2010. Вип. 1. С.123-128.
8. Тодосієнко Н. Л. Підготовка майбутніх педагогів до творчої роботи з дошкільниками засобами комплексного використання мистецтва. *Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти: мат-ли міжнародної наук.-практ. інтернет-конф. ВДПУ імені Михайла Коцюбинського* «Вінниця, 2015. С. 374–378.